

ข่าวสารด้านการเกษตรสหภาพยุโรป

สถานการณ์ | กฎระเบียบ | แนวโน้มในตลาดอาหารและสินค้าเกษตรยุโรป

มาตรการของสหภาพยุโรปเพื่อสนับสนุนให้ ประชากรมีโภชนาการและสุขภาพที่ดีขึ้น

การบริโภคอาหารที่มีน้ำตาล โซเดียม แป้ง และไขมันสูงทำให้ร่างกายได้รับพลังงานมากเกินไป ความต้องการ ประกอบกับพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป การบริโภคอาหารอย่างไม่สมดุล การทานผักและผลไม้ที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งการไม่ออกกำลังกายและมีสภาวะเครียดทำให้เจ็บป่วยง่าย เป็นโรคอ้วน และอาจก่อให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และมะเร็ง เป็นต้น

ปัญหาของประเทศที่มีประชากรล้มป่วยจากการบริโภคอาหาร นอกจากจะสิ้นเปลืองงบประมาณค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลแล้ว รัฐบาลยังต้องจ่ายเงินชดเชยในกรณีไม่สามารถทำงานได้ ส่งผลให้อัตราว่างงานของประเทศเพิ่มขึ้นในระยะยาว

แม้สหภาพยุโรปมีความอุดมสมบูรณ์ด้านอาหาร แต่จำนวนประชากรที่ล้มป่วยจากการบริโภคอาหารอย่างไม่เหมาะสมยังมีอยู่มาก โดยพบว่า มีประชากรวัยกลางคนในสหภาพยุโรปมากกว่าร้อยละ ๕๐ มีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐานหรืออยู่ในสภาวะโรคอ้วน ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังสามารถพบได้ในกลุ่มเด็กและวัยรุ่น โดยปัญหาการล้มป่วยจากการบริโภคอาหารในสหภาพยุโรปคิดเป็นมูลค่าร้อยละ 7 ของงบประมาณสาธารณสุขของสหภาพยุโรปทั้งหมด ซึ่งเป็นความสูญเสียจากค่าใช้จ่ายในการรักษาโรค ทั้งนี้ ปัญหาสุขภาพและโรคสามารถป้องกันหรือหลีกเลี่ยงได้ หากประชาชนรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มีคุณค่าทางโภชนาการ และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาประชากรมีน้ำหนักเกินและโรคอ้วน มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในเกือบทุกประเทศทั่วโลก และเป็นสาเหตุทำให้คน เสียชีวิตมากกว่า 17 ล้านคนต่อปี ปัจจุบันมีประชากรที่มีน้ำหนักเกินและเป็นโรคอ้วนกว่า 2,000 ล้านคนทั่วโลก หรือราว 1 ใน 3 ของจำนวนประชากรโลก การต่อสู้กับปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพแวดล้อม ตลอดจน ผนวกความสำคัญของการส่งเสริมให้ประชากรมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในนโยบายเกือบทุกเรื่องไม่ว่าด้านสุขภาพ การเกษตร คมนาคม วางผังเมือง สิ่งแวดล้อม การแปรรูปอาหาร การตลาด และการศึกษา

สำหรับประเทศไทยมีคนเป็นโรคอ้วนมากถึง 16 ล้านคนหรือมากเป็นอันดับ 2 ในอาเซียน (ปี 2560) ตัวเลข ดังกล่าวเป็นสัญญาณเตือนให้ทุกฝ่ายต้องลุกขึ้นมาร่วมมือกันต่อสู้กับภัยต่อสุขภาพที่เกิดจากน้ำหนักเกินและโรคอ้วน รวมถึง กระตุ้นให้สังคมตื่นตัวมากขึ้นเกี่ยวกับแนวทางการควบคุมอาหารและความสำคัญของการออกกำลังกาย

มาตรการของสหภาพยุโรป เพื่อสนับสนุนให้ประชากรมีภาวะโภชนาการ และสุขภาพที่ดีขึ้น

1. สุขภาพและความปลอดภัยอาหาร

-การให้ข้อมูลอาหารแก่ผู้บริโภคหรือ Regulation (EU) 1169/2011 : มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 13 ธ.ค. 57 (ยกเว้นระเบียบ การแสดงข้อมูลโภชนาการ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 13 ธ.ค. 59 เป็นต้นมา) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลอาหารที่ถูกต้องและครบถ้วน เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ตรงความต้องการและมีความปลอดภัย กฎระเบียบดังกล่าวกำหนดให้แสดงข้อมูลฉลาก ชื่อสารที่ก่อภูมิแพ้ แหล่งกำเนิดน้ำมัน/ไขมัน แหล่งที่มา เนื้อสัตว์ และวันที่แช่แข็ง เป็นต้น รวมทั้งบังคับให้อาหารที่บรรจุแล้วเสร็จ ต้องติดฉลากแสดงข้อมูลทางโภชนาการ ได้แก่ ค่าพลังงาน ปริมาณไขมัน ไขมันอิ่มตัว คาร์โบไฮเดรต โปรตีนและเกลือ เพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้บริโภค เลือกซื้ออาหารที่ดีต่อสุขภาพมากยิ่งขึ้น

-การกล่าวอ้างทางโภชนาการและทางสุขภาพ หรือ Regulation (EC) No 1924/2006 : มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 ก.ค. 50 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การกล่าวอ้างสรรพคุณทางโภชนาการและทางสุขภาพที่ระบุไว้บนฉลาก รวมทั้งการนำเสนอ และโฆษณาผลิตภัณฑ์มีความถูกต้อง ชัดเจน และมีหลักฐานวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง

-สนับสนุนการออกกำลังกาย : สหภาพยุโรปออกกลยุทธ์ต่อสู้กับปัญหา ด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ ภาวะน้ำหนักเกิน และโรคอ้วนตั้งแต่ ปี 2550 (2007 Strategy for Europe on Nutrition, Overweight and Obesity-related health issues) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ ประชาชนทุกวัยหันมาออกกำลังกายเพิ่มมากขึ้นผ่านการจัดตั้งศูนย์กีฬา สวนสาธารณะ และเลนจักรยาน นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกฯ ยังกำหนด แนวทางการออกกำลังกายแห่งชาติ (National physical activities guidelines) เพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ และลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค ต่าง ๆ

2. นโยบายเกษตร

-โครงการผักและผลไม้ในโรงเรียน : มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งให้เด็กนักเรียนหันมารับประทานผักและผลไม้เพิ่มมากขึ้น และปลูกฝังนิสัยการบริโภคที่ดีตั้งแต่วัยเยาว์ โดยในปี 2559/60 มีเด็กมากกว่า 12 ล้านคน จากโรงเรียนกว่า 79,000 แห่งทั่วสหภาพยุโรปได้รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าว โดยประเทศสมาชิกฯ ที่เข้าร่วมโครงการต้องจัดทำกลยุทธ์การศึกษา และสร้างจิตสำนึกในการบริโภค อาหารที่ดีต่อสุขภาพให้แก่เยาวชนไปพร้อม ๆ กัน

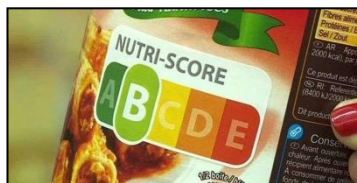
สำหรับโครงการปี 2559/2561 ที่เริ่มตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2560 คณะกรรมาธิการยุโรปได้ผนวกโครงการนมและผัก/ผลไม้ในโรงเรียนเข้าด้วยกัน รวมทั้งอนุญาตให้แจกจ่ายอาหารแปรรูปแก่เด็กนักเรียน เช่น ชูบน้ำผลไม้ ผลิตภัณฑ์นม และเนยแข็ง เป็นต้น โดยต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานด้านสุขภาพ และไม่มีส่วนผสมของน้ำตาลเกลือ หรือไขมันเพิ่มเติม

-ลดน้ำตาลในเครื่องดื่ม : ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ของสหภาพยุโรปตั้งเป้าลดการเติมน้ำตาลในเครื่องดื่มร้อยละ 10 ภายในปี 2563 เพื่อประโยชน์ต่อผู้บริโภคด้านสุขภาพ รวมทั้งเป็นการผลักดันให้ผู้ผลิตเร่งพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ออกสู่ตลาด

-เก็บภาษีอาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ : ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป อาทิ ฝรั่งเศสมีการเก็บภาษีเครื่องดื่มที่เติมน้ำตาลและสารให้ความหวานเทียม (sugary drinks tax) ตั้งตั้งแต่ปี 2555 ด้านฟินแลนด์ ฮังการี และเดนมาร์กมีการเก็บภาษีน้ำตาลและอาหารที่ทำให้ให้อ้วน (fat tax) เช่น ลูกอม ไอศกรีม ช็อกโกแลต และอาหารที่มีไขมันอิ่มตัวสูง โดยล่าสุดทางสหราชอาณาจักรได้เตรียมออกกฎหมายเก็บภาษีเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลมากในเดือนเมษายน 2561 นี้ เพื่อต่อสู้กับภาวะโรคอ้วน อีกทั้งเพื่อลดจำนวนการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต่าง ๆ และช่วยทำให้ประเทศมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเก็บภาษีเพื่อนำไปสนับสนุนโครงการกีฬาในโรงเรียนได้อีกด้วย

-การติดฉลาก : สหราชอาณาจักรเป็นประเทศแรกในสหภาพยุโรปที่ใช้ฉลากสีสัญญาณไฟจราจร (traffic light food labels) ตั้งตั้งแต่ปี 2556 เพื่อแสดงถึงค่าพลังงาน ปริมาณเกลือ น้ำตาล และไขมันในอาหาร เพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้ออาหารที่แสดงฉลากสีเขียวและเหลืองอำพันมากกว่าสีแดง ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์อาหารที่ใช้ฉลากดังกล่าวในสหราชอาณาจักรราว 1 ใน 3 ของผลิตภัณฑ์อาหารทั้งหมด

-นอกจากสหราชอาณาจักรแล้ว ฝรั่งเศสเป็นอีกประเทศที่ใช้ฉลากแสดงคุณค่าทางโภชนาการ โดยเมื่อเดือน ต.ค. 60 ฝรั่งเศสได้ออกกฎหมายว่าด้วยการติดฉลาก Nutri-Score โดยใช้รหัสสี ร่วมกับตัวอักษร A ถึง E เพื่อแสดงถึงระดับคุณค่าทางโภชนาการจากส่วนประกอบของสารอาหาร ดังเช่น สีเขียวเข้ม A หมายถึง อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการดีที่สุด ไล่ไปจนถึง สีแดง E หมายถึง อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบคุณค่าทางโภชนาการของอาหารประเภทเดียวกันได้อย่างรวดเร็ว และเพื่อเป็นทางเลือกในการหลีกเลี่ยงอาหารที่ทำให้อ้วน และเป็นการช่วยกระตุ้นให้ผู้ผลิตปรับปรุงสูตรอาหารใหม่ (reformulation) โดยลดปริมาณน้ำตาล ไขมันหรือเกลือในอาหาร

3. การตลาดและโฆษณา

- กฎระเบียบว่าด้วยบริการสื่อทัศนแห่งสหภาพยุโรป (Audiovisual Media Services Directive) : มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องผู้บริโภค โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยผู้ให้บริการสื่อทัศนต้องมีจรรยาบรรณในการนำเสนอสินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ และควบคุมการโฆษณาอาหารและเครื่องดื่มที่มีน้ำตาล ไขมัน และเกลือสูง

4. วิทยาศาสตร์และการวิจัย

- การลงทุนด้านการวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม : คณะกรรมาธิการยุโรปได้ให้เงินอุดหนุนโครงการวิจัยมากมายที่เกี่ยวกับ อาหาร การเกษตร สุขภาพ และโภชนาการ เช่น โครงการ FoodSecure ภายใต้ FP7 สนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัยและนวัตกรรม ภายใต้ Horizon 2020 และความคิดริเริ่มต่าง ๆ ภายใต้ Food 2030 สหภาพยุโรปยังสนับสนุนโครงการพัฒนาเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่มีส่วนช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพดีขึ้น เช่น เทคโนโลยี ICTs เพื่อติดตามและวิเคราะห์ความต้องการด้านสารอาหารที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (personalised nutrition) เทคโนโลยี Food Scanner ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการบนโทรศัพท์มือถือ ซึ่งจะช่วยให้ความสะดวกแก่ผู้บริโภค เพื่อตรวจสอบความสุกของผลไม้และระดับน้ำตาลในผลไม้ ความสดของผัก รวมทั้งปริมาณไขมันและโปรตีนที่แท้จริงในอาหาร ทั้งนี้ยังสามารถให้คำแนะนำด้านโภชนาการ และการออกกำลังกายที่เหมาะสมแก่ผู้บริโภคอีกด้วย

5. การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

- จัดซื้อแบบมีเป้าหมายเจาะจง (target public procurement) : ในแต่ละปีสหภาพยุโรปใช้งบประมาณจัดซื้ออาหารเพื่อสนับสนุนโรงเรียนและโรงพยาบาลมากกว่า 80,000 ล้านยูโร ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนนี้สามารถสนับสนุนกลยุทธ์ด้านสุขภาพ โดยการจัดซื้อดังกล่าวได้ผ่านการทำสัญญาเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และกำหนดมาตรฐานของอาหาร รวมทั้งยังสามารถเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ความปลอดภัยอาหารและการผลิตอย่างยั่งยืน เช่น การจัดซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ อาหารสดใหม่ที่มาจากผู้ผลิตในท้องถิ่น ผักและผลไม้ตามฤดูกาล เป็นต้น

6. การศึกษา และถ่ายทอดความรู้

- ให้ความรู้เรื่องอาหารและโภชนาการ : มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ และการบริโภคอาหารอย่างสมดุลตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งจะช่วยสร้างนิสัยการบริโภคที่ดีต่อไปในอนาคต รวมทั้งลดความเสี่ยงในการเกิดโรค ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีและเติบโตอย่างสมวัย โดยได้มีการดำเนินตามแนวทางการส่งเสริมความรู้เรื่องอาหารและโภชนาการในโรงเรียน เช่น ควบคุมการจำหน่ายขนมหรือน้ำอัดลมในโรงเรียน นำเสนอทางเลือกอาหารที่มีประโยชน์แก่เด็กนักเรียนเพิ่มขึ้น โครงการแจกจ่ายผักผลไม้และนมในโรงเรียน และการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านโภชนาการแก่ผู้ประกอบอาหารในโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเล็งเห็นว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการปลูกฝังให้เด็กกินอาหารที่มีประโยชน์ และทำกิจกรรมนอกบ้านเพิ่มขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาน้ำหนักเกินและโรคอ้วนในเด็ก

- ถ่ายทอดความรู้ : คณะกรรมาธิการยุโรปได้เผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตชื่อ Health Promotion and Disease Prevention - knowledge gateway ซึ่งเป็นศูนย์รวมข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี และการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ต่าง ๆ สำหรับคนทั่วไป รวมทั้งเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการกำหนดนโยบายสาธารณสุข ทั้งนี้ สหภาพยุโรปยังมุ่งสนับสนุนการนำความรู้ด้านโภชนาการและสุขภาพที่ได้จากการวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม และแนวทางปฏิบัติที่ดีต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดผลจริง

โดยสรุปแล้ว การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคให้หันเหไปสู่ทางเลือกอาหารที่มีประโยชน์ และต่อสู้กับภัยต่อสุขภาพที่เกิดจากภาวะโภชนาการไม่สมดุล จำเป็นต้องอาศัยความพยายามจากทุกฝ่ายและเครื่องมือหลายอย่างร่วมกัน ดังเช่น กลยุทธ์ต่อสู้ปัญหาสุขภาพที่เชื่อมโยงกับโภชนาการ น้ำหนักเกินและความอ้วนของสหภาพยุโรป (Strategy for Europe on Nutrition, Overweight and Obesity-related health issues) ซึ่งครอบคลุมทั้งนโยบายสุขภาพ ความปลอดภัยอาหาร การเกษตร วิจัย ขนส่ง การศึกษา และอื่น ๆ โดยมุ่งสนับสนุนความร่วมมือระดับต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศ ระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป กับองค์การระหว่างประเทศ สื่อ องค์กรผู้บริโภค ภาคอุตสาหกรรมอาหาร นักวิทยาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย เพื่อป้องกันและ ลดความเสี่ยงจากการที่ประชากรบริโภคอาหารอย่างไม่สมดุล ขาดการออกกำลังกาย ทำให้มี น้ำหนักเกิน เป็นโรคอ้วน และก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมา โดยแนวทางที่จะช่วยต่อสู้กับความ เสี่ยงดังกล่าวได้ คือ ลดการบริโภคอาหารที่มีเกลือ ไขมันหรือน้ำตาลมากเกินไป สนับสนุนการ บริโภคผัก และผลไม้เพิ่มขึ้น ปกป้องเด็กจากโฆษณาหรือการตลาดอาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ เพิ่มการเคลื่อนไหวร่างกาย บริโภคอาหารอย่างสมดุลกับกับความต้องการใช้พลังงาน รวมทั้งเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้าถึงอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพเพิ่มขึ้น

